

18871

กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่บ้านใหม่คุณธรรม อำเภอแม่จากรี จังหวัดขอนแก่น

มิ่งมิตร บุญเขตการ

ภาคนี้พจนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พ.ศ. 2550

กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
หมู่บ้านใหม่คุณธรรม อำเภอัญญาคีรี จังหวัดขอนแก่น
มิ่งมิตร บุญเขตการ

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

รองศาสตราจารย์.....ประธานกรรมการ
(ดร.สุพรรณิ ไชยอำพร)

ศาสตราจารย์.....กรรมการ
(ดร.สนิท สมักรการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.....กรรมการ
(ดร.คมพล สุวรรณภู)

รองศาสตราจารย์.....รักษาราชการแทนคณบดี
(ดร.สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2550

บทคัดย่อ

ชื่อภาคนิพนธ์ : กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาหมู่บ้านใหม่คุณธรรม อำเภอเมืองจัตุมะ จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้เขียน : นายมิ่งมิตร บุญเขตการ

ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ปีการศึกษา : 2550

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อศึกษาปัญหาและการแก้ไขเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวน 15 ราย จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างเครือข่าย ประกอบด้วย ผู้อาวุโสที่คนในชุมชนเคารพนับถือ ปราชญ์ชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ และสมาชิกเครือข่ายองค์กรชุมชน รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการพรรณนาความประกอบตรรกะ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาช่วยด้วย

ผลการศึกษา พอสรุปได้ดังนี้ :

1. กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1) ขั้นตอนการสำรวจและการค้นหา พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าโดยไม่ต้องลงทุนซื้อและใช้กรรมวิธีจากภูมิปัญญาของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปเป็นผ้าไหม ซึ่งนับว่าเป็นการค้นพบของดีที่สามารถถ่ายทอดให้แก่เด็กและเยาวชน 2) การตัดสินใจและพิจารณาความพร้อม พบว่า วัตถุประสงค์เป็นเรื่องสำคัญเรื่องแรก รองมา การสำรวจข้อมูล ทดลองทำเทคนิค และวิธีการในการนำทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม ต่อจากนั้นพิจารณาคณะที่มีความประพฤติกดี และเต็มใจ เข้าร่วมเป็นสมาชิก และมีความซื่อสัตย์ ความร่วมมือ การไว้เนื้อเชื่อใจ และต้องอยู่ในกฎกติกาและมีเงื่อนไขคือต้องเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านใหม่คุณธรรม 3) การผลิต พบว่า สมาชิกเครือข่ายจะร่วมกันคิด ร่วมวางแผนการทำงานในการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยมีข้อตกลงให้สมาชิกแต่ละคนแยกปฏิบัติงานไปทำที่บ้านของตนเอง 4) การทำงานของเครือข่าย พบว่า กลุ่มแม่ข่ายจะคอยสนับสนุนและช่วยเหลือลูกข่าย ในขณะที่เดียวกันลูกข่ายก็จะช่วยเหลือแม่ข่ายกลับคืนเช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่องของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ การตลาด การแก้ปัญหา ตลอดจนงบประมาณจากหน่วยงานทั้งภาครัฐ

และเอกชน 5) การขยายผล พบว่า เครือข่ายได้พัฒนาองค์ความรู้ การประสานงาน การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ การผลิต การตลาดสรุปผลการดำเนินการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

2. ปัญหาและการแก้ไขเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย พบว่า การดำเนินการด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ในเรื่องเกี่ยวกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ยังขาดความชัดเจนและไม่ทั่วถึง รวมทั้งขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกับโครงการและแผนงานที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ ควรเผยแพร่ความรู้ให้แพร่หลายในการจัดการพื้นที่ และทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ไปสู่การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดกลุ่มเครือข่ายใหม่ ๆ ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และให้ความสำคัญกับวัตถุดิบภายในท้องถิ่น นอกจากนั้นควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ของดีในชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และจุดขายเฉพาะตัวของหมู่บ้านใหม่ วัฒนธรรม ทำให้เกิดประโยชน์สุขในอนาคคที่ยั่งยืนได้

ABSTRACT

Title of Research Paper : The Process of Building a Development Network Following the Philosophy of Sufficiency Economy :A Study of Ban Mai Khun Tham Maljakiri District, Kon Khan Province

Author : Mr. Mingmitr boonketkarn

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2007

This research comprise 2 objectives, i.e., 1) to study the process of development network following the philosophy of sufficiency economy; 2) to study problems and corrective measures in building the network. The data are collected mostly by the in-depth interviews of 15 key-informant who have been concerned with the network Building they are the respected elders in the community, community learners, leaders, committees and mambas of the network organization. In addition, participant observation and documentary study are also used appropriately. Data analysis is by the logical context description with the help of descriptive statistics.

Findings of the study can be summarized as follows:

1. The process of building the development network comprises the following steps, i.e.,
  - 1.the survey and discovery step which reveals sufficient natural resources with in the community boundary for producing the commodity (silk cloth) from local wisdom transmitted from Former generation to the present one;
  2. decision-making and readiness for action step, this implies raw material and people character. The appropriate use of raw material. For commodity production and positive characters of human involved, e.g., good behavior, wiliness and honesty, are few imperative human qualities required for the organization manses who have to be living in the community as well;
  - 3.the production needs co-operative efforts of the network members; productive plans have to suit the market demand; they apnea to produce separately at home after reaching the agreement;
  - 4.the networks operation; this needs metrical supports between the major and the minor networks, especially in personnel, equipment, marketing, problem-solving, including budgets from the government agenesis as well as from the private ones;
  5. the

expansion step which cover the areas of knowledge development, co-ordination, welfare, occupational promotion, production, marketing and solving problems together

2. Problems and corrective measures for the network building. It indicates that the public relation is weak and not clear about the commodity produced; the discontinuity of government support in the operation Budget is another major problem revealed.

Recommendations emerged, among others, are the network operation should be more systematic leading to forming new applicable networks for the purpose of self-reliance and sustainable development in the end, all by following the philosophy of sufficiency economy by using local wisdom, raw materials and other available resources as major components for the activities involved.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์เรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สำเร็จสมบูรณ์ได้จากบุคคลที่สำคัญหลายท่านที่คอยให้กำลังใจอยู่ตลอดเวลา และให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาด้านข้อมูล ด้านการรวบรวมและการวิเคราะห์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุพรรณิ ไชยอำพร ศาสตราจารย์ ดร. สนิท สมักรการ และ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร. คมพล สุวรรณภูมิ ที่กรุณาให้คำชี้แนะและตรวจสอบภาคนิพนธ์อย่างละเอียด ทุกขั้นตอนขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของคณะพัฒนาลังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงในการวิจัยแก่ผู้เขียน รวมถึงขอบคุณเพื่อน ๆ ในกลุ่มเรียนร่วม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคพิเศษกรุงเทพมหานคร รุ่นที่ 15 และหัวหน้างานตลอดจน เพื่อนทีมงานปฏิบัติการตรวจสอบที่ 1.1 ฝ่ายปฏิบัติการตรวจสอบที่ 1 ส่วนปฏิบัติการตรวจสอบ 2 สำนักตรวจสอบอากร กรมศุลกากรทุกท่าน ที่ช่วยกระตุ้นและผลักดันในการทำวิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณชาวบ้านหมู่บ้านใหม่คุณธรรม* อำเภอเมืองจัตุมะ จังหวัดขอนแก่นที่กรุณาให้ความช่วยเหลือให้บริการ และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ในการให้ข้อมูลและให้สัมภาษณ์ เพื่อ การวิจัยอย่างตั้งใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งใน กระบวนการทำภาคนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ บิดา มารดาครอบครัวทุกคน ที่ได้ให้ชีวิต ความคิดที่ดี และปลูกฝังการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคมเรื่อยมา และน้อง ๆ ในครอบครัวที่สร้างความหวัง ความตั้งใจให้มุ่งมั่นว่าต้องทำได้ เป็นกำลังใจที่สำคัญให้กับผู้เขียนมาอย่างต่อเนื่อง

นายมีมิตร บุญเขตการ

ตุลาคม พ.ศ. 2550

สารบัญ

	หน้า
หน้าอ้อมติ	
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภูมิ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	3
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง	5
2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่าย	22
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	47
3.1 วิธีการศึกษา	47
3.2 กลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	47
3.3 วิธีการเก็บข้อมูล	48
3.4 ประเด็นการสัมภาษณ์เจาะลึก	48
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	52

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	53
4.1 บริบทหมู่บ้านใหม่คุณธรรม	53
4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	64
4.3 กรณีตัวอย่างการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	66
4.4 การก่อเกิดเครือข่าย	74
4.5 กระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนา โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	81
4.6 ปัญหาการสร้างเครือข่าย และการแก้ไข	105
4.7 ข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาเครือข่าย	107
4.8 สรุปภาพรวม	109
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	111
5.1 สรุปผลการศึกษา	111
5.2 ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	122
ประวัติผู้ทำภาคนิพนธ์	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	59
4.2 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	65
4.3 แสดงกลุ่มลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายทอผ้าไหมคุณธรรม	80
4.4 แสดงขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและค้นหา	86
4.5 แสดงตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่าย	90
4.6 แสดงขั้นตอนที่ 2 การตัดสินใจ/พิจารณาความพร้อม	92
4.7 แสดงขั้นตอนที่ 3 การผลิต	94
4.8 แสดงขั้นตอนที่ 4 การทำงานของเครือข่าย	98
4.9 แสดงขั้นตอนที่ 5 การขยายการดำเนินงาน	101
4.10 แสดงปัญหาการพัฒนาเครือข่าย	107
4.11 แสดงข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ	108

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2.1 แสดงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชีวิตที่มั่นคง และยั่งยืน	10
2.2 แสดงเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ	20
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการสร้างเครือข่าย	31
4.1 แสดงแผนที่หมู่บ้านใหม่คุณธรรม	55
4.2 แสดงลักษณะภูมิประเทศหมู่บ้านใหม่คุณธรรม	57
4.3 แสดงขั้นตอนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาของหมู่บ้านใหม่คุณธรรม	95
4.4 แสดงโครงสร้างเครือข่ายทอผ้าใหม่คุณธรรม	96
4.5 แสดงกระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาโดยใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	110